

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z powództwa Ł. S.
przeciwko Izbie Administracji Skarbowej w Lublinie
o przywrócenie do pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 10
stycznia 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie
z dnia 20 października 2022 r., sygn. akt VIII Pa 11/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Ł. S. na rzecz Izby Administracji Skarbowej w Lublinie kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) wraz z odsetkami wynikającymi z treści art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 20 października 2022 r. oddalił apelację Ł. S. od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 25 listopada 2021 r., oddalającego wniesione przez niego powództwo przeciwko Izbie Administracji Skarbowej w Lublinie o przywrócenie do go do pracy na dotychczasowym stanowisku pracy archiwisty przy zachowaniu dotychczasowych warunków pracy i płacy określonych w umowie o pracę z dnia 23 maja 2017 r.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej powód, zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości, podniósł zarzuty naruszenia prawa materialnego:

1) art. 100 § 1 k.p. w zw. z § 6, § 7 i § 15 Załącznika 2 Zarządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 27 lutego 2017 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji Kancelaryjnej Izby Administracji Skarbowej, Urzędów Skarbowych oraz Urzędów Celno-Skarbowych oraz w sprawie organizacji i zakresu działania Archiwum Zakładowego Izby Administracji Skarbowej (Dz. Urz. z 2017 r., poz. 43, zwanego dalej zarządzeniem) przez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że powód przejmując obowiązki archiwisty nie wykonywał w sposób sumienny i rzetelny swoich obowiązków pomimo, iż:

- spisy zdawczo-odbiorcze nie były właściwie sporządzone,
- nie zachowano w nich kolejności haseł występujących w wykazie akt,
- nazwy teczek nie zawsze odpowiadały nazwom haseł z wykazu akt,
- akta nie zawsze były prawidłowo zakwalifikowane do kategorii archiwalnych,
- akta nie zostały należycie uporządkowane i opisane przez poprzednika powoda, pomimo przeprowadzonego skontrum w 2017 r., które nie wykazało nieprawidłowości i w efekcie stwierdzono brak około 15.000 teczek akt, które to nieprawidłowości obligowały powoda, jako kierującego archiwum do działania w pierwszej kolejności zmierzającego do uporządkowania zasobów archiwalnych,

2) art. 45 § 1 k.p. przez błędną wykładnię polegającą na uznaniu skuteczności dokonanego wypowiedzenia, jako spełniającego wymogi rzeczywistości i prawdziwości, które uzasadniały ten sposób ustania stosunku pracy, pomimo iż ze zgromadzonego materiału dowodowego dają się wysnuć wnioski odmienne (teza zawarta w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku), co stoi w sprzeczności z treścią art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, z godnie, z którym każdy obywatel ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Wskazując na powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Lublinie lub zmianę zaskarżonego orzeczenia i przywrócenie powoda do pracy na poprzednich warunkach. Ponadto skarżący wniósł o

zasądzenie na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W skardze kasacyjnej zawarty jest wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wyrażającego się w określeniu wzajemnej relacji obowiązków powoda jako pracownika wynikających z art. 100 § 1 k.p., z którego wynika obowiązek wykonywania pracy w sposób sumienny i staranny oraz obowiązek stosowania się do poleceń przełożonych o ile nie są one sprzeczne z umową o pracę i przepisami prawa, z obowiązkami określonymi w Załączniku Nr 2 do zarządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 28 lutego 2017 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji Kancelaryjnej Izb Administracji Skarbowej, Urzędów Skarbowych i Urzędów Celno-Skarbowych oraz w sprawie organizacji i zakresu działania Archiwum Zakładowego Izb Administracji Skarbowej (Dz. Urz. MRiF z 2017 r. poz. 43), a więc relacji o charakterze cywilistycznym wynikającym ze stosunku pracy, a administracyjnym wynikającym z aktu prawnego o charakterze administracyjnym.

W uzasadnieniu podniesiono, że z kart zakresu obowiązków i praw wynika, że do głównych obowiązków powoda należało prowadzenie archiwum zakładowego w Delegaturze [...] Urzędu Celno-Skarbowego w B., a w szczególności: a) przyjmowanie, przechowywanie i zabezpieczanie przyjętej dokumentacji oraz prowadzenie ewidencji zasobu archiwalnego, b) udostępnianie dokumentów ze zbioru archiwalnego osobom uprawnionym, c) współpraca z komórkami organizacyjnymi w zakresie prawidłowego przygotowania dokumentów do przekazania do archiwum oraz d) przygotowanie materiałów archiwalnych do przekazania do Archiwum Państwowego. Innymi słowy wskazany powyżej katalog obowiązków znajdował swoje źródło w treści stosunku pracy łączącego powoda z pozwanym, który dodatkowo był uzupełniany przez obowiązek wykonywania poleceń przełożonych. Mając w zasadzie jedynie w taki sposób określony katalog obowiązków, to wskazane w wypowiedzeniu umowy o pracę jego przyczyny tj. niewłaściwy opis regałów i ich numeracji, nierzetelnym prowadzeniu spisów zdawczo-odbiorczych, zaniechaniu pomiarów parametrów temperatury i wilgotności, czy też w końcu niezachowanie kompletności dokumentacji magazynu archiwum można byłoby uznać za rzeczywiste, prawdziwe i uzasadnione, chociaż ten czwarty

zarzut w istocie rzeczy jest najważniejszy i wykracza poza sferę treści stosunku pracy.

Natomiast w przedmiotowej sytuacji mamy do czynienia z bardziej złożoną sytuacją prawną polegającą na dodatkowym nałożeniu się obowiązków ze sfery prawa administracyjnego wynikających z Załącznika Nr 2 do zarządzenia stanowiącego Instrukcję Kancelaryjną regulującą min. zasady organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego. Należy bowiem podkreślić, że akt prawa wewnątrz resortowego został wydany w oparciu o akt rangi ustawowej tj. art. 6 ust. 1 i 2e pkt 2 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1506 ze zm.). I tak stosownie do § 6 do zakresu działania archiwum zakładowego należy przyjmowanie dokumentacji uporządkowanej na podstawie przepisów przedmiotowej instrukcji (pkt 1), przechowywanie i zabezpieczenie zgromadzonej dokumentacji i prowadzenie jej ewidencji (pkt 2), przeprowadzenie skontrum dokumentacji (pkt 3), porządkowanie przechowywanej dokumentacji przejętej w latach wcześniejszych w stanie nieuporządkowanym (pkt 4), a dopiero w dalszej kolejności inicjowanie brakowania tej dokumentacji.

Zdaniem skarżącego, w kontekście tak określonych zasad prowadzenia archiwum zakładowego i ustalonego stanu faktycznego na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego niewątpliwie to czwarta wskazana w wypowiedzeniu przyczyna jest nieprawdziwa. W tej sytuacji też rodzi się uzasadnione zagadnienie prawne wymagające rozstrzygnięcia, czy powód miał nie tylko prawo, ale i obowiązek na gruncie obowiązującej go Instrukcji kancelaryjnej domagania się umożliwienia przeprowadzenia porządkowania zasobów archiwalnych, które nie były uporządkowane przez jego poprzednika, co potwierdzają zarówno jego zeznania, zeznania powoda i zeznania jego bezpośredniej przełożonej i prowadzone postępowanie karne.

Drugim istotnym zagadnieniem wymagającym wyjaśnienia, według skarżącego, jest zagadnienie związane z reżimem odpowiedzialności pracownika za nieprawidłowości związane z prowadzeniem archiwum zakładowego. Stosownie, bowiem do § 7 Instrukcji kancelaryjnej kierujący archiwum - niewątpliwie był nim powód - odpowiedzialny jest za realizację zadań określonych w § 6, a więc także za

uporządkowanie przechowywanej dokumentacji, która znajdowała się w stanie nieuporządkowanym. Z zeznań świadków złożonych w postępowaniu apelacyjnym byłego archiwisty J. D. oraz P. C. Naczelnika Wydziału Logistyki jednoznacznie wynika fakt nieuporządkowania zasobów archiwalnych w latach wcześniejszych oraz rozmiar tego nieuporządkowania przekładający się na brak 15.000 teczek, co przekłada się na brak 1,5 km akt. Poza tym protokolarne przejęcie magazynu zakładowego nastąpiło w odniesieniu tylko do powoda, natomiast nie dotyczyło to drugiego pracownika archiwum zeznającego w sprawie J. W. Oznacza to, że osobą odpowiedzialną całkowicie za zasoby archiwalne był powód.

Skarżący podkreślił, że obowiązki zastrzeżone treścią § 6 Załącznika do zarządzenia są obowiązkami o charakterze administracyjnym, a co za tym idzie zasadniczą kwestią jest rozstrzygnięcie kolizyjności tych obowiązków, jak również na jej gruncie uprawnień pracownika związanych z treścią stosunku pracy.

Skarżący podniósł również, że powód wskazywał jedynie na kolejność czynności związanych z prowadzeniem archiwum zakładowego i wiążącą się z tym faktem konieczność w pierwszej kolejności porządkowania stanu zasobów. Strona pozwana nie miała prawa nakazywać powodowi wykonywania w pierwszej kolejności brakowania, a następnie porządkowania. Rozstrzygnięcie tych kwestii w zasadniczy sposób będzie wpływało na ocenę przyczyn wypowiedzenia pod kątem jej rzeczywistości, prawdziwości i uzasadnienia rozwiązania stosunku pracy w powyższym trybie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ewentualnie o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze

skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia

31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, a którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z dnia 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest też wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. W szczególności rolą Sądu

Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym nie jest wyręczanie strony reprezentowanej w procesie przez profesjonalnego pełnomocnika we wskazaniu (doprecyzowywaniu) treści postulowanych zagadnień prawnych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935).

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzeby rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 sierpnia 2020 r., IV CSK 140/20, LEX nr 3057396; z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 23 listopada 2010 r., II CSK 344/10, niepublikowane; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, niepublikowane; z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, niepublikowane i z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, niepublikowane).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania w sprawie wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wniesiona przez powoda skarga kasacyjna nie odpowiada wymaganiom stawianym przez art. 398⁴ § 2 k.p.c. w związku z art. 398⁹ § 1 k.p.c., gdyż nie wskazuje, że zachodzi jedna z podstaw przyjęcia skargi do rozpoznania.

Przedstawione przez powoda, we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, pytania nie stanowią prawidłowo sformułowanego zagadnienia prawnego. Nie nawiązują bowiem w sposób generalny i abstrakcyjny do treści powołanego przepisu, nie wyjaśniają, w czym tkwi trudność w dekodowaniu zawartej w nim normy prawnej, ani do jakich odmiennych konkluzji prowadzi próba

wykładni tego przepisu i jaką jego interpretację proponuje skarżący. We wniosku nie podjęto nawet próby sformułowania zagadnienia prawnego, które odpowiadałoby wymaganiom stawianym przez judykaturę tej przesłance przysądu. Rolą Sądu Najwyższego nie jest domyślanie się lub poszukiwanie okoliczności, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, czy poszukiwanie argumentacji prawnej właściwej dla przedstawionego pytania. Jedynie na marginesie można zauważyć, że niemal wszystkie wskazane kwestie (w kształcie, w jakim sformułował je skarżący) wymagają odniesienia się do konkretnych okoliczności sprawy. Skarżący nie skonstruował zatem ogólnych zagadnień prawnych, których rozwiązanie miałoby znaczenie dla rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego, lecz pod pretekstem formułowania owych zagadnień zmierza do rozstrzygnięcia tego konkretnego sporu, w jego szczegółowo opisanych realiach faktycznych.

Wypada przypomnieć, że mając na uwadze ustalony w sprawie stan faktyczny, Sąd drugiej instancji przyjął, iż powód nie wykonał w sposób prawidłowy powierzonych mu obowiązków pracowniczych, uzasadniało to zatem rozwiązanie łączącej strony umowy o pracę za wypowiedzeniem, wobec tego pozwany pracodawca zgodnie z prawem rozwiązał stosunek pracy w tym trybie, co skutkowało oddaleniem roszczenia powoda. Dokonana przez Sąd odwoławczy ocena okoliczności faktycznych i związana z tym wykładnia prawa (wyrażona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku) mieszczą się w granicach uznania sędziowskiego. Podnoszone w tym zakresie przez skarżącego argumenty stanowią polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi. Zgodnie zaś z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie zajmuje się oceną materiału dowodowego, nie ma również kompetencji do kontrolowania prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji według kryteriów opisanych w art. 233 § 1 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 403/12, LEX nr 1350309).

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, zaś o kosztach postępowania orzekł stosownie do art. 98 § 1 i art. 108 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

(J.K.)

[as]